

مراقب قرمز شدن کرونا در اواخر خرداد باشید

صفحه ۱۶ را بخوانید

روزنامه خبری تحلیلی، دانشگاهی صبح ایران
صدای نخبگان، نگاه جوانان

۱۶ صفحه
تهران ۴۰۰۰ تومان
شهرستانها و واحدهای
دانشگاهی ۵۵۰ تومان

شماره مسلسل ۴۰۶۷
پخشیه ۹ خرداد ۱۴۰۰
۱۸ شول ۱۴۴۴
۳۰ می ۲۰۲۱
شماره ۳۳۲۹

گفت و گوی «فرهیختگان» با مرتضی حیدری، مجری مناظرات انتخاباتی ۱۴۰۰

مجری مناظره مثل داور خوب باید کم سوت بزند

صفحه ۱۳ را بخوانید

www.fdn.ir | Sun | 30 May 2021 | vol.13 | No. 3329 | 16 Pages

در ۳ سال ریاست همتی در بانک مرکزی دولت روحانی دلار رشد ۲۵۰ درصدی داشته است

شریک دلاری

دکتر پهلوانچی در افتتاحیه بخش ملی رویداد کرسی های آزاداندیشی:

دانشگاه باید بتواند مهارت گفت و گوی اجتماعی را بالا ببرد

۸، ۶، ۵

بایدن در جمع نظامیان آمریکایی از خطر چین گفت

بایدن هم کابوس اژدهای زرد می بیند

۷، ۶، ۵

مدیر مرکز رشد دانشگاه آزاد واحد قزوین در گفت و گو با «فرهیختگان» مطرح کرد

کارآفرینی و خلق ارزش هدف مهم مرکز رشد واحد قزوین

۸، ۶، ۵

یادداشت

سرمایه گذاری در بخش مولد یا افزایش سوداگری؟ کدام مسیر با توسعه سازگارتر است؟

دواینده است که حتی تصمیمات سیاسی و کلان کشور را تحت تاثیر قرار داده است و موجب شده که سیاستمداران منابع ملی را به سمت حمایت از این بازارها روانه کنند. تصمیم دولت در جهت اختصاص یک درصد از صندوق توسعه ملی به بازار سهام و یا فعالیت های بانک مرکزی در بازار طلا و ارز از نمونه بارز این گونه سیاست هاست. هرچند آثار مشخص چنین تصمیماتی هنوز به درستی ارزیابی نشده، اما روند رو به رشد آن نگران کننده است.

این روند تا کجا ادامه می یابد؟

سازمان ها و کارفرمایان ششان تا هنگامی که از شرایط موجود منتفع شوند بر پایداری چارچوب نهادی موجود اصرار می ورزند و از تغییرات جلوگیری می کنند. هرچه کسب سود و انتفاع سازمان ها با شرایط نهادی موجود بیشتر گره خورده باشند، ایجاد تغییرات نیز دشوارتر خواهد بود. به دیگر سخن، این خرچه تا زمانی که طیف قدرتمند جامعه از شرایط نهادی موجود منتفع شود، ادامه می یابد و هرگونه گرایش به تغییر سرکوب می شود. اصلاح ساختاری هنگامی رخ خواهد داد که نفع اصلاحات برای سازمان های دارای قدرت چانه زنی، نسبت به فعالیت در شرایط موجود بیشتر باشد.

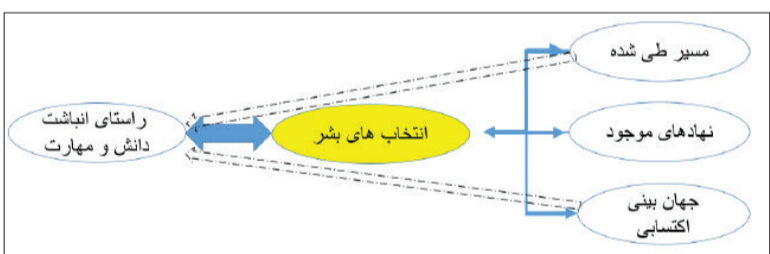
سخن آخر

از آنجا که ماهیت سرمایه گذاری و دانش و مهارت تقاضا شده در جامعه، سرنوشت توسعه در آینده را مشخص می کند، این موضوع که منابع مالی در چه مسیری سرمایه گذاری می شوند، بسیار با اهمیت است و جامعه باید به آن توجه کافی نشان دهد و واکنش ها به موقع و موثر صورت پذیرد؛ زیرا با گذر زمان اصلاح اشتباه ها سخت تر خواهد بود. مسیر امروز انباشت دانش و کسب مهارت در کشور در صورتی باشد و توسعه سازگار خواهد بود که سازمان ها در دانشی سرمایه گذاری کنند که بهره روری بیشتری سرمایه انسانی را موجب شود و دانش ضمنی افراد را افزایش دهد. مطمئنا با افزایش میل جامعه به فعالیت های غیرمولد، از خلاقیت و نوآوری های مولد کاسته می شود که افول اقتصاد کشور را در پی خواهد داشت.

در چنین شرایطی افراد به جای کسب مهارت های میدانی کارآمد به دنبال تقویت ابعاد دیگر از جنبه های تقاضا شده می روند و مهارت های کارآمد در گذر زمان کم رنگ می شود. چنین وضعیتی در طول زمان موجب می شود سازمان ها نیز ساختار خود را در راستای شرایط موجود شکل دهند و به مهارت های لازم برای رانت جوینی پاداش بیشتری دهند.

اینکه نفع افراد قدرتمند در انجام چه فعالیت هایی است و در چه بخش هایی متمرکز می شود را می توان با بررسی سرمایه گذاری انجام گرفته در هر بخش نشان داد؛ مشخصا هرچرا بازدهی بالاتر و ریسک کمتر باشد، سرمایه گذاری بیشتر است. حال با نگاهی به سرمایه گذاری های انجام شده در دهه های گذشته مشاهده می شود که سرمایه گذاری در فعالیت های سوداگرانه به مراتب دارای مزایای بیشتری نسبت به سرمایه گذاری در بخش مولد اقتصاد بوده است.

با خود بیندیشید که طی سال های گذشته کدام سرمایه گذاری ها دارای منافع بیشتر و ریسک کمتر بوده است؟ آیا سرمایه گذاری در عملیات سوداگرانه مانند خرید و فروش طلا و ارز و یا کسب جایگاه های مناسب در جهت بهره روری از رانت و انحصار، پرمفعت تر و کم خطرتر بوده است یا سرمایه گذاری در تولید و نوآوری؟ از سویی عملکرد نهادهای تصمیم ساز از جمله قوه مقننه، مجریه و قضائیه به گونه ای بوده است که ریسک فعالیت در بخش های سوداگرانه و احتمال شکست در این بخش ها از بخش مولد به مراتب کمتر بوده است. این شرایط موجب شده تا امروزه شاهد انتقال منابع از بخش های صنعتی و تولیدی به سمت بخش های غیرمولد باشیم. گزارش عملکرد مدیران صنایع بزرگی مانند فولاد و پتروشیمی، نشان می دهد که این شرکت ها سالانه بخش بزرگی از منابع خود را به سمت عملیات سوداگرانه (خرید سهام در بازار ثانویه) برده اند و بانک های بازرگانی با پرداختن به معاملات حاشیه ای از سرمایه گذاری در بخش واقعی و مولد اقتصاد غافل شده اند. فعالیت های سوداگرانه در نهادهای تاجایی ریشه

بازار معاملات آتی (فیوچرز) هیچ برگه مالکیتی جابه جا نمی شود؛ مشخصا این گونه سرمایه گذاری ها هیچ عایدی مناسبی برای توسعه نخواهند داشت و سود حاصل از این گونه سرمایه گذاری ها در نتیجه ایجاد ارزش افزوده در فعالیت ها نخواهد بود. هرچند وجود بازارهای ثانویه از جنس بازارهای ذکر شده برای توسعه بازارهای اولیه که به تامین مالی واقعی برای فعالیت های مولد می پردازند ضروری است، اما تاکید بیش از حد بر این بازارها نه تنها مسیر سرمایه گذاری های جدید را منحرف می کند، بلکه باعث خروج سرمایه های موجود از بخش واقعی اقتصاد در بلندمدت خواهد شد. در کنار این آثار با وجود آمدن انتظارات از نظام پاداش دهی، به مهارت های همسو با این گونه فعالیت ها، انگیزه کسب مهارت و دانش نیز به سمت این گونه فعالیت ها تغییر خواهد کرد. به عنوان مثالی دیگر بررسی می کنیم که مدیران موفق در ایران دارای چه نوع مهارت هایی بوده اند و در واقع کدام مهارت ها می تواند موفقیت مدیران را تضمین کند؟ و سازمان ها برای پیشبرد اهداف خود به دنبال چه خصیصه هایی در مدیران خود هستند؟

امروزه مدیران موفق مدیرانی هستند که از روابط رانتی مناسبی برخوردار باشند و بتوانند از خلاهای قانونی به موقع استفاده کنند. در واقع مدیران برخوردار از رانت و پشتوانه سیاسی قوی به درآمدهای بالاتر و جایگاه های مهمتری دست پیدا می کنند. موفقیت در مدیران به جای تاثیرپذیری از مهارت های عملیاتی و میدانی، به وابستگی های سیاسی و مذهبی آنها مرتبط می شود که این امر طی سالیان گذشته همواره تشدید شده است. در ابتدا بحث را با توجه به پدیده های جدیدی همچون استقبال از سرمایه گذاری در بازارهای حاشیه ای پیش می بریم. به خیل جوانان مشتاق به سرمایه گذاری در بازارهای مالی همچون فارکس، فیوچرز، CFD و رمزارزها دقت کنید. یا افرادی که در یک سال گذشته به بازار سهام به انگیزه کسب انتفاع از طریق پیش بینی نوسانات قیمت هجوم آوردند. آیا این گونه فعالیت ها به نوبه خود و توسعه فعالیت های مولد می انجامد؟

این گونه سرمایه گذاری ها عمدتاً حول محور پیش بینی نوسانات قیمت صورت می گیرد و در بازارهایی مانند

انگیزه ها (سیاسی، اقتصادی و فرهنگی) می شوند. ۲- چارچوب نهادی: هر جامعه ای دارای مجموعه ای از نهادهای اساسی است که چارچوب اصلی تعاملات انسانی را فراهم می آورد؛ به این مجموعه، چارچوب نهادی گفته می شود.

۳- سازمان ها: سازمان ها متشکل از گروهی از افراد هستند که برای دستیابی به اهدافی مشترک گرد هم آمده اند، مانند: هیات های سیاسی، اقتصادی، آموزشی و غیره. سازمان ها نیز همانند نهادها روابط متقابل بین انسان ها را شکل می دهند، اما اگر نهادها را به عنوان قوانین بازی در نظر بگیریم، سازمان ها مانند بازیگران بازی هستند؛ آنها در چارچوب نهادی موجود شکل می گیرند و با عملکرد خود بر نهادها تاثیر می گذارند. در این مقاله ما بیشتر به سازمان ها به عنوان مجموعه حداکثر کننده سود، با توجه به فرصت های ایجاد شده از طرف چارچوب های نهادی، نگاه می کنیم.

۴- توسعه: توسعه یک مفهوم انتزاعی و کلی است و می توان به اشکال مختلفی آن را تعریف کرد. در این مقاله به تعریفی از توسعه تاکید داریم که به رشد اقتصادی بیشتر و تعالی بیشتر انسان منجر می شود. ۵- انتخاب: انتخاب ها نتیجه نوع جهان بینی افراد و حاصل دانش و مهارت های کسب شده و مجموعه ای از ابزارها و هنجارهای (رسمی و غیررسمی) موجود در جامعه هستند. کنش های میان سازمان ها، نهادها، دانش و انتخاب را می توان به صورت زیر بیان کرد: ۱- سازمان ها در جریان پیگیری اهداف خود، به صورت تدریجی ساختارهای نهادی را تغییر می دهند. ۲- نوع دانش و مهارتی که سازمان ها برای تحقق اهداف خود تقاضا می کنند، بر نحوه ی انباشت سرمایه و چگونگی به کارگیری آن نقش اساسی ایفا می کند. از سوی دیگر انباشت دانش در طول زمان نیز به نوع تقاضا برای آن بستگی خواهد داشت. ۳- تقاضا برای یک طیف از دانش و مهارت؛ به نوبه خود منجر به افزایش تقاضا برای ذخیره و توزیع بیشتر آن می شود و ماهیت این تقاضا نشانگر بازدهی و سود کسب شده از انواع دانش و مهارت است.

۴- نرخ بازدهی ای که افراد و سازمان ها از کسب انواع مختلف مهارت ها و دانش ها به دست می آورند، جهت انباشت دانش و مهارت ها را در آینده مشخص می کند. ۵- توسعه و انباشت دانش و مهارت، رابطه ای دوسویه دارند به گونه ای که چگونگی توسعه دانش، ادراک ما را از جهان پیرامون شکل می دهد و این ادراک به نوبه خود جست و جو برای کسب دانش را متاثر می سازد. ۶- اساس توسعه تحت تاثیر انتخاب هایی است که توسط اعضای جامعه صورت می پذیرد و این انتخاب ها نیز

از جمله چالش های پیش روی اقتصاد ایران، حرکت سرمایه و نیروی کار از بخش مولد به بخش غیرمولد است. امروزه جهت انباشت دانش و کسب مهارت ها به سمت «دانش های تسهیل کننده منافع حاصل از عملیات سوداگرانه» تغییر یافته است؛ که این موضوع به نوبه خود در کنار خروج سرمایه از بخش واقعی اقتصاد و تعیین جهت مسیر آینده، می تواند پیامدهای نگران کننده ای را در بلندمدت به دنبال داشته باشد. برای درک بهتر این موضوع بهتر است به عوامل تسهیل کننده کسب جایگاه و ثروت در جامعه ایرانی با دقت بیشتری بنگریم و از خود سوال کنیم که امروزه چه مهارت هایی دارای تقاضا و بازدهی بیشتری هستند؟ از آنجا که نوع مهارت و دانشی که کارفرمایان (حقیقی و حقوقی) به آن نیاز دارند، به چارچوب نهادی ای بستگی دارد که در آن فعالیت می کنند؛ پس برای اینکه در این نوع تقاضایی برای انواع مختلف دانش و مهارت وجود دارد، باید زمینه های نهادی در هر جامعه را بررسی کنیم. در واقع این چارچوب های نهادی هستند که راستای انباشت دانش و مهارت را مشخص می کنند و عامل تعیین کننده توسعه بلندمدت جوامع هستند. اگر نهادها زمینه تشویق فعالیت های مولد را مهیا سازند، جامعه به رشد و توسعه واقعی دست خواهد یافت و در صورتی که نهاد های شکل گرفته در جامعه موجب تشویق فعالیت های غیرمولد را فراهم کنند، افراد در پی تخصص یافتن در این زمینه خواهند رفت. در این مقاله به طور ویژه به روابط بین عملکرد سازمان ها (به عنوان عامل تقاضا کننده دانش و مهارت) و نهادها (به عنوان چارچوب هایی که بر اساس آنها سازمان ها شکل گرفته و فعالیت می کنند) خواهیم پرداخت و نشان خواهیم داد که سازمان ها چگونه و تحت چه شرایطی، بر تغییر جهت چارچوب های نهادی (به سمت انباشت دانش و مهارت های تشویق کننده سوداگری های مخرب یا تسهیل کننده فعالیت های مولد) و در نتیجه به توسعه بلندمدت تاثیر می گذارند. بر این اساس در بخش اول مقاله به تعریف مفاهیمی همچون نهادها و سازمان ها و توسعه خواهیم پرداخت و رابطه بین آنها را شرح خواهیم داد و چگونگی اثرگذاری آنها را بر یکدیگر مشخص می کنیم. در بخش دوم، موضوع اصلی مقاله یعنی «تعیین مسیر انباشت دانش و مهارت ها در ایران» با توجه به مقدار پاداش و بازدهی تعلق گرفته به هر کدام از دو گروه فعالیت، آنها مورد بررسی قرار خواهند گرفت.

تعریف مفاهیم

۱- نهادها: نهادها قوانین بازی در جامعه اند. نهادها قیود وضع شده از جانب بشر هستند که روابط متقابل بین انسان ها را شکل می دهند و منجر به ساختارمند شدن

سعید رشیدی پژوهشگر اقتصادی

از جمله چالش های پیش روی اقتصاد ایران، حرکت سرمایه و نیروی کار از بخش مولد به بخش غیرمولد است. امروزه جهت انباشت دانش و کسب مهارت ها به سمت «دانش های تسهیل کننده منافع حاصل از عملیات سوداگرانه» تغییر یافته است؛ که این موضوع به نوبه خود در کنار خروج سرمایه از بخش واقعی اقتصاد و تعیین جهت مسیر آینده، می تواند پیامدهای نگران کننده ای را در بلندمدت به دنبال داشته باشد. برای درک بهتر این موضوع بهتر است به عوامل تسهیل کننده کسب جایگاه و ثروت در جامعه ایرانی با دقت بیشتری بنگریم و از خود سوال کنیم که امروزه چه مهارت هایی دارای تقاضا و بازدهی بیشتری هستند؟ از آنجا که نوع مهارت و دانشی که کارفرمایان (حقیقی و حقوقی) به آن نیاز دارند، به چارچوب نهادی ای بستگی دارد که در آن فعالیت می کنند؛ پس برای اینکه در این نوع تقاضایی برای انواع مختلف دانش و مهارت وجود دارد، باید زمینه های نهادی در هر جامعه را بررسی کنیم. در واقع این چارچوب های نهادی هستند که راستای انباشت دانش و مهارت را مشخص می کنند و عامل تعیین کننده توسعه بلندمدت جوامع هستند. اگر نهادها زمینه تشویق فعالیت های مولد را مهیا سازند، جامعه به رشد و توسعه واقعی دست خواهد یافت و در صورتی که نهاد های شکل گرفته در جامعه موجب تشویق فعالیت های غیرمولد را فراهم کنند، افراد در پی تخصص یافتن در این زمینه خواهند رفت. در این مقاله به طور ویژه به روابط بین عملکرد سازمان ها (به عنوان عامل تقاضا کننده دانش و مهارت) و نهادها (به عنوان چارچوب هایی که بر اساس آنها سازمان ها شکل گرفته و فعالیت می کنند) خواهیم پرداخت و نشان خواهیم داد که سازمان ها چگونه و تحت چه شرایطی، بر تغییر جهت چارچوب های نهادی (به سمت انباشت دانش و مهارت های تشویق کننده سوداگری های مخرب یا تسهیل کننده فعالیت های مولد) و در نتیجه به توسعه بلندمدت تاثیر می گذارند. بر این اساس در بخش اول مقاله به تعریف مفاهیمی همچون نهادها و سازمان ها و توسعه خواهیم پرداخت و رابطه بین آنها را شرح خواهیم داد و چگونگی اثرگذاری آنها را بر یکدیگر مشخص می کنیم. در بخش دوم، موضوع اصلی مقاله یعنی «تعیین مسیر انباشت دانش و مهارت ها در ایران» با توجه به مقدار پاداش و بازدهی تعلق گرفته به هر کدام از دو گروه فعالیت، آنها مورد بررسی قرار خواهند گرفت.

انا لله و انا الیه راجعون

حجت الاسلام والمسلمین
جناب آقای سید وحید معتمدی

خبر درگذشت والده مکرمه جنابعالی موجب تأثر و تأسف گردید. اینجانب ضمن عرض تسلیت به جنابعالی و خانواده محترم، از درگاه خداوند متعال برای آن مرحومه علو درجات و رحمت واسعه الهی و برای جنابعالی و بازماندگان صبر و اجر مسألت می نمایم. علی اکبر ولایتی

انا لله و انا الیه راجعون

حجت الاسلام والمسلمین
جناب آقای سید وحید معتمدی

مصیبت درگذشت مادر گرامی تان موجب تأسف و تالم گردید. اینجانب این ضایعه را به جنابعالی و خانواده محترمتان تسلیت گفته و از خداوند رحمان و غفار برای آن مرحومه، رحمت واسعه الهی و غفران و برای بازماندگان معزز صبر و سلامتی مسألت دارم. محمد مهدی پهلوانچی